

تحلیل کمی- کیفی دیدگاه اساتید و دانشجویان پرستاری در بکارگیری لاگبوک در ارزیابی بالینی

سیمین طهماسبی^۱، مریم خدیبی^{۲*}، اعظم علوی^۳

۱. استادیار، گروه پرستاری، واحد شهرکرد، دانشگاه آزاد اسلامی، شهرکرد، ایران. شناسه پژوهشگر: **0000-0001-9182-2103**
۲. مربی کارشناسی ارشد پرستاری داخلی جراحی، گروه پرستاری، واحد شهرکرد، دانشگاه آزاد اسلامی، شهرکرد، ایران
۳. استادیار، گروه پرستاری، واحد شهرکرد، دانشگاه آزاد اسلامی، شهرکرد، ایران. شناسه پژوهشگر: **0000-0002-4098-3027**

چکیده

نوع مقاله: پژوهشی اصیل

مقدمه: لاگبوک به عنوان ابزار نظارت دانشکده بر آموزش دانشجویان کارآموز و کارورز پرستاری در گروه‌های بالینی اجرا می‌گردد. این مطالعه با هدف بررسی کمی- کیفی نظرات اساتید و دانشجویان پرستاری در بکارگیری لاگبوک در ارزیابی بالینی انجام شد. **روش:** مطالعه حاضر یک مطالعه تلفیقی (کمی- کیفی) است. در بخش کمی داده‌ها با استفاده از پرسشنامه نجفی و همکاران (۱۳۹۶) (۱) در چهار حیطه کیفیت، ضرورت، پیامدها و نحوه تکمیل لاگبوک توسط ۱۰ نفر از اساتید پرستاری و ۴۰ نفر دانشجوی سال آخر کارشناسی پرستاری جمع‌آوری گردید. از آمار توصیفی (توزیع فراوانی، میانگین و انحراف معیار) و آمار استنباطی (آزمون t مستقل) تحت نرم‌افزار SPSS ورژن ۲۲ جهت تجزیه و تحلیل استفاده شد. بخش کیفی با رویکرد تحلیل محتوای قراردادی انجام شد و ۱۲ نفر از دانشجویان پرستاری با دیدگاه متفاوتی نسبت به ارزیابی با استفاده از لاگبوک با روش هدفمند انتخاب و مصاحبه نیمه‌ساختار یافته به عمل آمد.

تاریخ دریافت: 1402/5/1

تاریخ پذیرش: 1403/5/9

^{۱*} نویسنده مسئول: مریم خدیبی
مربی کارشناسی ارشد پرستاری داخلی
جراحی، گروه پرستاری، واحد شهرکرد،
دانشگاه آزاد اسلامی، شهرکرد
تلفن: ۰۹۱۳۲۸۵۱۲۳۰

پست الکترونیک:

Email: maryam.khadibi@gmail.com

یافته‌ها: یافته‌ها نشان داد ۵۵ درصد دانشجویان و ۱۰۰ درصد اساتید استفاده از لاگبوک را در واحدهای عملی ضروری می‌دانستند. با انجام آزمون ناپارامتری U من‌ویتنی مشخص گردید بین دیدگاه اساتید و دانشجویان پرستاری در مورد ضرورت استفاده از لاگبوک اختلاف معنی‌داری وجود دارد ($Sig=0/006$) و اساتید بالینی دیدگاه موافق‌تری نسبت به استفاده از لاگبوک داشتند به دنبال آن در بخش کیفی ۳ طبقه اصلی و ۴ زیر طبقه به دست آمد. طبقات اصلی شامل عوامل بالینی (کم‌رنگی نقش آموزش در بالین)، ساختاری (ماهیت لاگبوک) و آموزشی (نقش اساتید ناظر و نادیده انگاری حقوق دانشجو) بود.

نتیجه‌گیری: براساس مطالعه حاضر اساتید دید مثبت‌تری به لاگبوک در مقایسه با دانشجویان داشتند. همچنین بازبینی محتوا و فرایند اجرایی مورد نیاز است.

کلید واژه‌ها: لاگبوک، پرستاری، ارزیابی بالینی، پژوهش کمی- کیفی

مقدمه

عملکرد بالینی جزء کلیدی آموزش پرستاری برای کسب مهارت‌های ضروری محسوب می‌گردد (۱، ۲). با این حال پیچیدگی یادگیری در محیط بالین باعث شده است تا محققین به ابداع نوآوری‌هایی در آموزش بالینی دانشجویان بپردازند (۳، ۵). استفاده از ارزیابی کارآمدترین روش برای بهبود کیفی آموزش است. ارزیابی به فرآیندی نظام‌دار برای جمع‌آوری، تحلیل و تفسیر اطلاعات به منظور تعیین میزان تحقق هدف‌های مورد نظر گفته می‌شود (۶، ۷). از آن جایی که ارائه کیفیت بالای مراقبت از بیماران از اهداف اصلی حرفه پرستاری است، بنابراین ارزیابی میزان شایستگی پرستاران حایز اهمیت است؛ این در حالی است که اغلب روش‌های ارزیابی، دانش افراد را می‌سنجند و شایستگی حرفه‌ای کمتر مورد توجه قرار می‌گیرد (۸). تغییر در الگوی آموزش باعث ایجاد یک نگرش در دانشجویان می‌گردد و آنها را به سمت خود ارزیابی و بکارگیری بهترین روش دستیابی به اهداف آموزشی سوق می‌دهد. از بین روش‌های موجود ارزیابی جهت دانشجویان پرستاری لاگ‌بوک بیشترین کاربرد را دارد (۹). لاگ‌بوک یک روش ارزیابی است که می‌تواند برای کنترل محتوا و تجربیات آموزشی دانشجویان مورد استفاده قرار گیرد و به مدیران آموزشی، اساتید و دانشجویان در جهت رسیدن به اهداف آموزشی کمک نماید (۳). لاگ‌بوک به عنوان یک منبع اطلاعاتی با ارزش برای نظارت بر میزان تحقق اهداف و تصمیم‌گیری‌های آموزشی می‌باشد (۴)؛ به گونه‌ای که روند ارزیابی دانشجویان در بخش‌های بالینی اغلب با نارسایی‌های همراه است (۹). یکی از روش‌های حل مشکلات بالینی، ارزیابی مداوم و بررسی میزان دستیابی به اهداف تعیین شده با استفاده از راهنمای

یادگیری بالینی می‌باشد (۱۰، ۲۳). لاگ‌بوک وسیله ثبت فراگیر محور است و به عنوان گزارش روزانه و دفترچه ثبت مهارت‌های بالینی نیز نامیده می‌شود. لاگ‌بوک وسیله‌ای برای فراگیران است که چارچوبی برای سازماندهی و ثبت فعالیت‌های آموزشی بالینی فراهم می‌کند و باعث صرفه‌جویی در زمان می‌شود و از آن جایی که فاصله بین تئوری و بالین را کاهش می‌دهد، می‌تواند به اساتید و دانشجو در رسیدن به اهداف آموزشی کمک کند (۱۱، ۲۴) و به عنوان یک منبع اطلاعاتی با ارزش برای نظارت بر میزان تحقق اهداف و تصمیم‌گیری‌های آموزشی قرار گیرد (۴).

طبق مطالعات انجام شده رضایت دانشجویان و اساتید از روش فعلی آموزش و ارزیابی بالینی کمتر از حد مورد انتظار می‌باشد. نتایج مطالعه ایمانی‌پور و همکاران نشان داد که ۷۳/۶ درصد دانشجویان و ۷۵/۹ درصد اساتید روش فعلی ارزیابی بالینی را نامناسب دانسته و با آن مخالف هستند و ۷۹/۶ درصد دانشجویان معتقدند که ارزیابی فعلی بیانگر نظر شخصی اساتید است و نشان دهنده صلاحیت بالینی دانشجو نیست (۱۲). هر چند مطالعات مختلف نشان دادند که بکارگیری لاگ‌بوک مؤثرتر از روش سنتی ارزیابی است (۱۳). در مطالعه گل‌مکانی و همکاران ۴۴ درصد دانشجویان استفاده از لاگ‌بوک را در واحدهای عملی ضروری می‌دانستند و آن را جهت رفع ابهامات برای ارزیابی ابزاری مناسب می‌دانستند (۱). در مطالعه دیگری ارزیابی با استفاده از لاگ‌بوک نشان داد باعث ارتقای مهارت بالینی دانشجویان پرستاری می‌شود (۱۴). کرم‌پوریان نیز در مطالعه خود نشان داد دانشجویان از بکارگیری لاگ‌بوک در ارزیابی بالینی رضایت داشتند (۱۱)؛ این در حالی است که برخلاف

مطالعات فوق‌اصغری و همکاران در یافتند که ارزیابی دستیابی همه اهداف آموزشی و حداقل‌های یادگیری با روش لاگ‌بوک میسر نیست (۴). مطالعه کمالی و جعفری در دانشجویان مامایی نارضایتی استفاده از لاگ‌بوک را در ارزیابی بالینی کارآموزی‌های داخلی و جراحی و بیماری‌های زنان گزارش کردند (۱۰). هر چند بکارگیری لاگ‌بوک در آموزش علوم پزشکی کاربرد بسیاری دارد (۱۵)؛ اما بر اساس مرور متون صورت گرفته نتایج متناقض با اثربخشی لاگ‌بوک بر ارزیابی عملکرد بالینی گزارش شده است. لذا در حوزه پرستاری نیاز به تحقیقات بیشتری وجود دارد (۱۶). این مطالعه با هدف بررسی نظرات اساتید بالینی و دانشجویان پرستاری در بکارگیری لاگ‌بوک در ارزیابی بالینی با رویکرد تلفیقی کمی-کیفی انجام شد.

روش:

این پژوهش یک مطالعه مقطعی و با استفاده از روش تلفیقی (کمی-کیفی) از نوع هم‌زمان انجام گردید. استفاده از هر دو روش کمی و کیفی در پژوهش ترکیبی می‌تواند به طور جامعی به سئوالات چندگانه پژوهش پاسخ گوید. ضمن آن که مزایای هر دو روش را داشته و آن را تقویت می‌کند (۱۷). هدف از انجام مطالعه به صورت تلفیقی ایجاد هم‌گرایی و تأکید نتایج آن جهت اعتباربخشی به نتایج از طریق برقراری ارتباط میان داده‌های کمی و کیفی، استفاده از نتایج روش کمی برای کمک به ایجاد داده برای روش کیفی بود (۱۸). با استفاده از این شیوه هم‌زمان هر کدام از روش‌ها می‌توانند نقاط ضعف روش دیگر را بپوشانند (۱۹). در قسمت کمی به صورت مقطعی داده‌ها با استفاده از پرسشنامه نجفی و همکاران (۱۳۹۶) در دو بخش اطلاعات

دموگرافیک و بخش مرتبط با کیفیت و ضرورت لاگ‌بوک شامل ۴۲ اitem در چهار حیطه شامل "ضرورت استفاده از لاگ‌بوک (۸ اitem با مقیاس ۳ درجه لیکرت مخالف=۰، نظری ندارم=۱، موافق=۲ با حداقل ۰ و حداکثر ۱۶ نمره)، "نحوه تکمیل لاگ‌بوک" (۴ اitem، مقیاس ۳ درجه لیکرت بلی=۲، تا حدودی=۱، خیر=۰ با حداقل صفر و حداکثر ۸ نمره)، "کیفیت محتوای لاگ‌بوک" (۲۲ اitem، مقیاس ۳ درجه لیکرت (بلی=۲، تا حدودی=۱، خیر=۰ با حداقل صفر و حداکثر ۴۴ نمره)، پیامدهای مورد نظر در طراحی فرمت و فرآیند اجرای لاگ‌بوک" (۸ اitem، مقیاس ۳ درجه لیکرت (خیلی زیاد=۲، زیاد=۱، کم و خیلی کم=۰ با حداقل ۰ و حداکثر ۱۶ نمره) بود. روایی و پایایی ابزار توسط نجفی و همکاران سنجیده شد، پایایی آن با استفاده از بازآزمایی با ضریب همبستگی ۰/۸ به دست آمده است (۱). جهت اجرای بخش کمی مطالعه پس از توضیح در مورد اهداف تحقیق به ۱۰ نفر اساتید و ۴۰ نفر دانشجویان پرستاری دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهرکرد و کسب رضایت آگاهانه آنها پرسشنامه‌ها تکمیل و جمع‌آوری گردید. معیار ورود به مطالعه شامل دانشجویان و اساتید بالینی بودند که حداقل یک نیم‌سال تحصیلی ارزیابی بر مبنای لاگ‌بوک و روش سنتی را تجربه کرده باشند. معیار خروج نیز عدم تمایل برای شرکت در مطالعه و تکمیل ناقص پرسشنامه‌ها بود. سپس داده‌ها با استفاده از آمار توصیفی (توزیع فراوانی، میانگین و انحراف معیار) و آمار استنباطی (آزمون t مستقل برای مقایسه میانگین نمرات در دو گروه) تحت نرم‌افزار SPSS ورژن ۲۶ تجزیه و تحلیل شد و نرمال بودن داده‌ها با آزمون کولموگروف-اسمیرنوف بررسی گردید.

پس از تحلیل نتایج کمی، نتایج به دست آمده نشان داد ۵۵ درصد دانشجویان و ۱۰۰ درصد اساتید بکارگیری لاگ‌بوک را در ارزیابی بالینی لازم دانستند؛ به همین دلیل در بخش کیفی از دانشجویان از رویکرد تحلیل محتوای قراردادی استفاده شد. مزیت استفاده از تحلیل محتوای قراردادی در این مطالعه تفسیر منظم از مواد زمینه‌ای بر اساس هدف پژوهش بود و با توجه به تعداد محدود شرکت کنندگان، دریافت اطلاعات غنی را میسر می‌سازد (۲۰). هدف رسیدن به درک عمیق‌تر دلایل تفاوت دیدگاه دانشجویان در بکارگیری لاگ‌بوک در ارزیابی بالینی بود. دانشجویانی که دیدگاه متفاوتی نسبت به ارزیابی با استفاده از لاگ‌بوک داشتند به صورت هدفمند انتخاب و پس از توضیح هدف مجدد از مصاحبه و کسب رضایت آگاهانه مصاحبه نیمه‌ساختار یافته تا رسیدن به اشباع ادامه یافت. مدت زمان مصاحبه‌ها از ۵۵ دقیقه تا ۷۰ دقیقه متفاوت بود.

داده‌ها هم‌زمان با جمع‌آوری به روش تحلیل محتوای کیفی نوع مرسوم مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. بدین صورت که تمام عبارات و بیانات مشارکت کنندگان با کسب اجازه از مشارکت کنندگان در تحقیق و به طور کامل با دستگاه MP3 Recorder ضبط و سپس کلمه به کلمه بر روی کاغذ پیاده شد. تجزیه و تحلیل داده‌های هر مصاحبه بلافاصله پس از انجام مصاحبه و پیاده‌سازی آن بر روی کاغذ انجام گرفت. سپس محتوای مصاحبه‌ها به دقت چند بار خوانده شد و پس از یافتن دید کلی در مورد داده‌ها خط به خط مصاحبه خوانده شد و کدگذاری معنایی اولیه صورت گرفت. سپس کدهای اولیه بر اساس شباهت‌ها و تفاوت‌ها در طبقات گروه‌بندی شد و در نهایت طبقات بر اساس ارتباط بین آنها در تعداد کمی طبقه اصلی ترکیب گردید.

در این روش محققین به دنبال کشف مفهوم نهفته در لغات و متن مورد بررسی می‌باشند و روش تحلیل محتوا که در واقع فرایند تفسیر داده‌ها است به کار گرفته شد (۲۱).

جهت اطمینان از اعتبار داده‌ها ضمن درگیر شدن طولانی مدت محقق در جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل داده‌ها در مدت انجام طرح از بازبینی داده‌ها و کدهای معنایی توسط مشارکت کنندگان (Member check) و متخصصین (Internal & External Expert check) و همچنین Bracketing (کنار گذاشتن پیش‌داوری‌های محقق در خصوص تجارب مشارکت کنندگان) استفاده شد.

به منظور تلفیق نگرش مرورکنندگان در تحلیل محتوا و دور نماندن مسئله‌ای دو پژوهشگر به تحلیل محتوا پرداختند. برای اطمینان از قابلیت اعتماد داده‌ها کدهای اولیه از تفسیر تجربیات مشارکت کنندگان از پدیده مورد پژوهش و مثال‌هایی از چگونگی استخراج کدها و طبقات و گزیده‌هایی از متن مصاحبه‌ها برای هر یک از مفاهیم و کدها در قسمت یافته‌ها ارائه شد (۲۲).

یافته‌ها:

در بخش کمی ۷۲/۵ درصد دانشجویان دختر و در جمع اساتید ۱۰۰ درصد خانم بودند. میانگین سنی دانشجویان ۲۰/۷ ± ۰/۲۳ بود و رده سنی اساتید گزارش نشد.

با انجام آزمون شاپیرو ویلک (Shapiro- Wilk) مشخص گردید نمرات پرسشنامه در حیطه ضرورت استفاده از لاگ‌بوک و حیطه تکمیل و اجرا دارای توزیع نرمال نمی‌باشد ($P < 0/05$)؛ ولی نمرات پرسشنامه در حیطه کیفیت محتوا، طراحی فرمت لاگ‌بوک و فرایند اجرای لاگ‌بوک دارای توزیع نرمال می‌باشد ($P > 0/05$). به همین جهت از

آزمون‌های پارامتری و ناپارامتری جهت آزمون فرضیه‌ها استفاده شده است.

با انجام آزمون ناپارامتری من‌ویتنی نشان داد بین دیدگاه اساتید و دانشجویان پرستاری در مورد ضرورت استفاده از لاگ‌بوک اختلاف معنی‌داری وجود دارد ($\text{Sig}=0/006$) و اساتید بالینی دیدگاه موافق‌تری نسبت به استفاده از لاگ‌بوک داشتند. در خصوص تکمیل و اجرای لاگ‌بوک اختلاف معنی‌داری وجود نداشت ($\text{Sig}=0/097$) (جدول ۱). نتایج آزمون تی مقایسه دو گروه مستقل نشان داد، بین دیدگاه اساتید و دانشجویان پرستاری در مورد کیفیت محتوای لاگ‌بوک اختلاف معنی‌داری وجود ندارد ($\text{Sig}=0/932$). همچنین در فرمت لاگ‌بوک و فرایند اجرای آن نیز اختلاف معنی‌داری نبود (جدول ۲).

در قسمت کیفی ۱۲ دانشجو در رده سنی ۱۹-۲۴ سال، خانم (۸۶٪) در مطالعه شرکت داشتند. در تحلیل محتوا دیدگاه دانشجویان از دلایل ناکافی بودن لاگ‌بوک به عنوان ابزار ارزیابی عملکرد در دوره اینترن‌شیپ بررسی گردید. یافته‌های حاصل از بخش کیفی در بررسی دلایل نگرش منفی دانشجویان به لاگ‌بوک در این پژوهش منجر به ۳ طبقه اصلی و ۴ زیر طبقه شد. طبقات اصلی شامل عامل بالینی (کم‌رنگی نقش آموزش در بالین)، ساختاری (ماهیت لاگ‌بوک) و آموزشی (نقش اساتید ناظر و نادیده انگاری حقوق دانشجو) بود (جدول ۳).

- در طبقه عامل بالینی دانشجویان به نگاه ابزاری مسئول بخش به دانشجو و اعمال نظر شخصی و ترجیح ارزیابی صلاحیت عمومی بر تخصصی و به رسمیت نشناختن لاگ‌بوک توسط مسئول بخش و پرسنل اشاره نمودند.

یکی از دانشجویان اظهار داشت:

"مسئول بخش به دانشجو نگاه ابزاری دارد یعنی فقط می‌خواهد کارهای بخش تمام شود و حجم کاری بالا برای دانشجو وارد شود. در نتیجه دانشجو فقط کارهای روتین را انجام می‌دهد."

دانشجوی دیگری اضافه نمود:

"نمره سرپرستار به هر دانشجو سلیقه‌ای است و اگر دستورات سرپرستار را طبق خواسته او اجرا کند نمره خوبی را می‌گیرد."

"مسئول بخش بیشتر ارزیابی دانشجو را بر اساس صلاحیت عمومی و طرز برخورد دانشجو انجام می‌دهد."

"برای ارزیابی دانشجو فقط مسئول بخش در شیفت آخر ارزیابی از دانشجو را از پرسنل همان شیفت انجام می‌دهد."

- در طبقه عامل ساختاری از نظر دانشجویان لاگ‌بوک نمی‌تواند ارزیابی در جنبه‌های نظری و عملی را همزمان انجام دهد و به نظر می‌رسد در سنجش‌های عملی نیازمند چک لیست دقیق‌تری باشد. جهت ارزیابی بهتر و دقیق استاد ناظر نیز باید همراه با دانشجو در بخش در بالین بیمار همزمان عملکرد دانشجو را مشاهده کند و مورد ارزیابی قرار دهد."

"به نظر من مهارت‌هایی که ما در بخش انجام می‌دهیم اغلب جنبه عینی دارند و مواردی که در لاگ‌بوک مشخص شده و باید توسط مسئول بخش ارزیابی گردد به طور دقیق نمی‌تواند بررسی شود و تمام جنبه‌های مهارت‌های پرستاری را نمی‌توان با لاگ‌بوک ارزیابی کرد."

- در طبقه عامل آموزشی نقش اساتید ناظر بسیار مورد توجه بوده است:

"ناظرین و برنامه نویسان، دانشجو را توجیه می‌کنند بیمارستان متعلق به علوم پزشکی است."

"بازخوردهایی که استاد ناظر می‌دهد دقیق نیست و گزارش استاد ناظر به صورت سیستماتیک نیست که در صورت عدم رضایت استاد ناظر اول در مورد مطلبی استاد ناظر دوم همان مطلب را از دانشجو مورد ارزیابی مجدد قرار دهد."

"آنها از نادیده انگاری حقوق دانشجو در ارزیابی لاگ‌بوک شاکی بودند."

"حقوق دانشجو بیان نشده است دانشجو مانند برده در بیمارستان فعالیت می‌کند و حق اعتراض ندارد."

بحث:

در این مطالعه دیدگاه اساتید و دانشجویان پرستاری در خصوص لاگ‌بوک مورد بررسی قرار گرفت. استفاده از لاگ‌بوک به عنوان ابزار ارزیابی در رشته‌های مختلف علوم پزشکی و در نقاط مختلف جهان کاربرد فراوان داشته است (۱، ۲۳، ۲۴). نتایج نشان داد که دو گروه دانشجویان اساتید پرستاری دیدگاه متفاوتی نسبت به این روش ارزیابی در چهار حیطه مربوطه داشتند. در حیطه ضرورت، اساتید ضرورت استفاده از لاگ‌بوک را از آن جهت که باعث افزایش آگاهی دانشجو از مطالب تئوری مرتبط با بالین و اهداف آموزشی و ایجاد نظم و انسجام در فعالیت آموزشی می‌گردد، مورد تأیید قرار دادند. در مطالعه کمالی و همکاران نیز این تفاوت دیدگاه گزارش شده است. هر چند بیش از نیمی از اساتید و دانشجویان اظهار داشتند که روش فوق می‌تواند روند ارزیابی بالینی دانشجو را ارتقاء بخشد (۱۰). در مطالعه ولی‌زاده و همکاران کیفیت لاگ‌بوک از دیدگاه دانشجویان دندانپزشکی بررسی شد. نظر دانشجویان در کارایی لاگ‌بوک متوسط گزارش شده بود (۲۵). یک دلیل برای پایین بودن نظر دانشجویان، عدم پذیرش لاگ‌بوک به عنوان ابزار ارزیابی

باشد. نجفی و همکاران نیز دریافتند دیدگاه اعضای هیات علمی نسبت به لاگ‌بوک از دانشجویان مثبت بود (۱). دلیل دیگر شاید تأثیر دوره اینترن‌شیپی بوده که تجربه عملکرد بدون حضور اساتید می‌تواند استرس‌آور باشد. در مطالعه میبیدی و مروستی به این موضوع اشاره شده است که ارزیابی بالینی واکنش جسمی و روانی دانشجویان را بر می‌انگیزد و آنها نگران فرایند ارزیابی بوده به طوری که علائمی مانند فراموشی را تجربه می‌کنند (۲۶). در ارزیابی بالینی دانشجویان معیار اصلی ارزیابی و اهداف مورد نظر باید برای دانشجویان توضیح داده شود تا در مسیر کسب مهارت‌های بالینی مورد نیاز گام بردارند (۲۷).

از طرف دیگر مهران‌فرد و همکاران دریافتند ارزیابی با استفاده از لاگ‌بوک می‌تواند باعث افزایش مهارت‌ها و یادگیری بالینی عمیق‌تر شود (۲۸). مطالعات دیگری نیز تأثیر لاگ‌بوک را بر بهبود یادگیری دانشجویان مورد تأیید قرار می‌دهند (۸، ۲۴، ۲۹). در مطالعه حسینی نیز ۶۱/۸ درصد دانشجویان مامایی مطابقت آن را با اهداف آموزشی گزارش نمودند، اما در مجموع تنها ۵/۹ درصد دانشجویان از روش لاگ‌بوک کاملاً راضی بودند (۱۳). در مطالعه ا سدی و همکاران استفاده از مهارت‌نامه در ارزیابی بالینی دانشجویان مامایی در کارآموزی‌های بارداری زایمان و بهداشت مادر و کودک همراه با نارضایتی نسبی بود (۳۰). در مطالعه ظریف‌نژاد و همکاران در مقایسه رضایتمندی از ارزیابی با استفاده از لاگ‌بوک و روش بحث درباره بیمار بالاتر بودن نمرات در روش بحث نشان می‌دهد انتظارات دانشجویان در این روش بیشتر برآورده شده است (۳۱).

کارماپوریان، اصغری، فرسایی و محمدی در مطالعه خود بر روی دانشجویان رشته‌های مختلف مانند فوریت پزشکی، داروسازی، دندانپزشکی و ... به میزان رضایتمندی بالای این

دانشجویان از روش مهارت‌نامه در ارزیابی اشاره نموده‌اند و شاید دلیل آن را روشن بودن انتظارات از دانشجو، ارتباط بیشتر استاد و دانشجو، سادگی و قابل قبول بودن این روش ارزیابی از دیدگاه آنها باشد (۱، ۴، ۳۲، ۳۴).

با توجه به دیدگاه دانشجویان در مطالعه حاضر روش لاگ‌بوک نیاز به اصلاحاتی در محتوای لاگ‌بوک یا استفاده از روش مکمل جهت رفع نقایص این روش را دارد.

در بررسی دلایل نگرش منفی دانشجویان در ارزیابی توسط لاگ‌بوک در مصاحبه‌های به عمل آمده، طبقات *عوامل بالینی* (کم‌رنگی نقش آموزش در بالین)، *ساختاری* (ماهیت لاگ‌بوک) و *آموزشی* (نقش اساتید ناظر و نادیده انگاری حقوق دانشجو) استخراج گردید.

علی‌رغم این که دانشجویان وجود لاگ‌بوک را ضروری می‌دانستند اما به نظر می‌رسد بازخورد‌های متناوب دانشجویان می‌تواند در رفع نقایص این ابزار سودمند باشد و اساتید در ارزیابی دوره‌ای صرفاً بر مبنای چارچوب صرف کوریکولوم به اصلاح آن اقدام نمایند.

نتایج مطالعه نشان داد لاگ‌بوک می‌تواند به عنوان ابزار عینی ارزیابی مورد استفاده قرار گیرد. در ارزیابی کلی با اهداف عینی‌تر می‌توان احساس مسئولیت بیشتری نسبت به خود ارزیابی را در دانشجویان ایجاد نمود؛ یافته حاضر با مطالعه خوراشزاده و الوانی (۲۰۱۲) (۱۵) عبدالعزیم و عمر (۲۰۲۱) هم‌خوانی دارد (۳۵).

بر اساس نتایج پژوهش حاضر ترجیحات شخصی و نادیده انگاری حقوق دانشجو چالش‌هایی بود که توسط دانشجویان مطرح شد که با مطالعه صادقی و باقری هم‌راستا است (۳۶). همچنین ارزیابی دانشجویان به صورت مشاهده

بخشی از عملکرد فرد و جدای از دیگران انجام می‌شد که می‌تواند خطای مشاهده کننده را در بر داشته باشد (۳۷). ارزیابی فرایند و پیامد استفاده از لاگ‌بوک برای هدفمندسازی فرایند یاد دهی-یادگیری نشان داد که نقایص اجرایی بالینی مانع از تحقق پیامدهای مورد انتظار شده است. توجه بیشتر یاد دهندگان و یاد گیرندگان و همچنین بازبینی محتوا و فرایند اجرایی مورد نیاز است (۳۸، ۳۹).

نتیجه‌گیری:

بر اساس مطالعه حاضر اساتید پرستاری دید مثبت‌تری به لاگ‌بوک در مقایسه با دانشجویان پرستاری داشتند. بازنگری در محتوای لاگ‌بوک ضروری به نظر می‌رسد. از طرفی ایجاد لاگ‌بوک با بکارگیری آسان و هم‌زمان روا و پایا دشوار است. ابزار ارزیابی مطلوب بایستی روا، پایا و قابل قبول توسط دانشجویان باشد. در مطالعه حاضر و مطالعات سایر پژوهشگران روایی و پایایی این ابزار همچنان یک چالش است. به منظور بهبود ارزیابی لاگ‌بوک پیشنهاد می‌شود جلسه توجیهی با مسئولین بخش‌ها و سوپروایزر آموزشی با مسئولین گروه پرستاری برگزار شود تا بتوان در حل مشکلات پیشنهادی این ابزار تلاش نمود.

از محدودیت مطالعه حاضر می‌توان به حجم نمونه محدود آن اشاره کرد که تعمیم‌پذیری نتایج را تحت تأثیر قرار می‌دهد. پیشنهاد می‌شود در مطالعات آتی ضمن بازنگری در کیفیت و محتوای لاگ‌بوک، مطالعه‌ای با حجم نمونه بیشتر انجام شود. برگزاری کارگاه‌های توانمندسازی اساتید با هدف بکارگیری روش‌های نوین آموزشی و ارزیابی ضروری است.

قدردانی:

است و بدین وسیله از معاونت محترم پژوهشی دانشگاه و همکاران و دانشجویان گروه پرستاری که در این طرح همکاری نمودند کمال تشکر را داریم.
تضاد منافع:

نویسندگان این مقاله اعلام می دارند که هیچ تعارض منافی در پژوهش حاضر وجود ندارد

این مطالعه در طرح پژوهشی با شناسه اخلاق IR.IAU.FALA.REC.1398.015 صورت گرفته

جدول ۱: مقایسه نمرات پرسشنامه ضرورت استفاده از دفترچه ثبت مهارت‌های بالینی اساتید و دانشجویان پرستاری

سطح معنی داری	آماره آزمون	میانگین رتبه		
۰/۰۰۶	۸۹/۰۰۰	۲۲/۷۳	دانشجو	ثبت مهارت بالینی
		۳۶/۶۰	اساتید بالینی	
۰/۰۹۷	۱۳۷/۰۰۰	۲۷/۰۸	دانشجو	تکمیل و اجرای لاگ‌بوک
		۱۹/۰۲	اساتید بالینی	

جدول ۲- مقایسه میانگین نمرات کیفیت محتوا، فرمت و فرایند اجرای لاگ‌بوک اساتید و دانشجویان پرستاری

سطح معنی داری	درجه آزادی	آماره آزمون	انحراف معیار	میانگین		
۰/۹۳۲	۴۸	۰/۰۸۶	۰/۳۹	۲/۳۹	دانشجو	کیفیت لاگ‌بوک
			۰/۴۹	۲/۴۰	اساتید بالینی	
۰/۰۶۲	۴۸	۱/۹۰۷	۰/۵۵	۲/۹۹	دانشجو	فرمت لاگ‌بوک
			۰/۳۰	۳/۳۳	اساتید بالینی	
۰/۱۲۱	۴۸	۱/۵۷۷	۰/۶۵	۲/۹۸	دانشجو	فرایند اجرا
			۰/۲۸	۳/۲۸	اساتید بالینی	

جدول ۳- نتایج کیفی بررسی دلایل نگرش منفی دانشجویان به لاگ‌بوک

طبقه اصلی	زیر طبقه	تم‌ها
عوامل بالینی	غفلت نقش آموزشی در بالین	عدم اشراف مسئول شیفت به توانایی دانشجوی، ممانعت پرسنل در انجام پروسیجر توسط دانشجوی، نگاه ابزاری به دانشجوی در انجام امور بخش نه دیدگاه آموزشی، به رسمیت نشناختن لاگ‌بوک توسط پرسنل و مسئول بخش، ارجحیت ارزیابی صلاحیت عمومی دانشجوی، اعمال نظر فردی در ارزیابی
عوامل ساختاری	ماهیت لاگ‌بوک	ناتوانی ارزیابی نظری عملی هم‌زمان، ارزیابی کلی‌نگر، نقص سنجش هم‌زمان نظری عملی، ضرورت چک لیست عملکرد، ضعف در ارزیابی همه جانبه
عوامل آموزشی	نقش اساتید ناظر	عدم سیستماتیک بودن ارزیابی استاد ناظر، عدم ارزیابی هماهنگ اساتید ناظر، احساس عدم حمایت لازم اساتید
	حقوق کم‌رنگ دانشجوی	

References

- Najafi F, KERMANSF, Mirmortazavi M, Gheisaranpour H. The efficacy of logbook in clinical wards from the viewpoints of nursing faculty members and students of zahedan nursing and midwifery school. 2017. [Persian]
- Moshfeghy Z, Shahpari M. Midwifery Students' Satisfaction with Logbook as a Clinical Evaluation Tool in Shiraz University of Medical Sciences. Iranian Journal of Medical Education. 2015;15:170-80. [Persian]
- Asadizaker M, Abedsaeedi Z, Abedi H, Alijanirenani H, Moradi M, Jahani S. Improvement of the first training for baccalaureate Nursing students—a mutual approach. Global journal of health science. 2015;7(7):79. [Persian]
- Asgari H, Ashoorion V, Ehsanpour S. Teaching and evaluation of field training course for health services management undergraduates: conventional and logbook methods. Iranian Journal of Medical Education. 2016;16:552-60. [Persian]
- azizi M, barati H, khamse F, barati M, alizadeh A. The effect of log book design and implementation on students' satisfaction and performance during a nursing internship course in a military psychiatric hospital. EBNESINA. 2016;18(2):58-63. [Persian]
- Dent J, Harden R, Hunt D. A Practical Guide for Medical Teachers, E-Book: Elsevier health sciences; 2021.
- Ghanbari A, Monfared A. Survey Of clinical evaluation process based on logbook and cognitive and psychomotor learning in nursing students. Research In Medical Education. 2014;6(2):28-35. [Persian]
- Heidari H, Akbari N. Developing and implementing log book in teaching principles and techniques to nursing and midwifery students: Mixed method study. Future of Medical Education Journal. 2017;7(1):14-8. [Persian]
- Honarmand M. Comparing the Influence of Log book on the Scores of Practical Oral Medicine Course Gained by Students of General Dentistry. Future of Medical Education Journal. 2013;3(4):3-5. [Persian]
- Kamali S, Jafari E. Evaluation of midwifery clinical teachers and students viewpoints towards logbook. Journal of Medical Education Development. 2009;1(1):1-8. [Persian]

۱۱. Karampourian A, Khatiban M, Jahanghiri K, Razavi Z, Imani B. The effect of using logbook on emergency medical services student's satisfaction and clinical evaluation, in Hamadan University of Medical Sciences in 2013. *Pajouhan Scientific Journal*. 2015;13(2):50-6. [Persian]
۱۲. Imanipour M, Jalili M. Nursing Students' Clinical Evaluation in Students and Teachers Views. *Iranian Journal Of Nursing Research*. 2012;7(25):17-26. [Persian]
۱۳. Hoseini BL. Midwifery students' satisfaction with logbook as a clinical assessment means in Mashhad University of Medical Sciences, 2010. *Iranian journal of medical education*. 20. ۹۳۳-۴۱: (۸) ۱۱; ۱۲. [Persian]
۱۴. Coates WC, Gill AM. Emergency Medicine Sub-internship--A Standard Experience for Medical Students? *Academic Emergency Medicine*. 2020;7(5):545.
۱۵. Khorashadizadeh F, Alavinia S. Students' perception about logbooks: advantages, limitation and recommendation-a qualitative study. *J Pak Med Assoc*. 2012;62(11):1186-4. [Persian]
۱۶. Latifi M, Shaban M, Nikbakht Nasrabadi A, Mehran A, Parsa Yekta Z. Effect of clinical evaluation with portfolio on critical thinking skills of nursing students. *Iranian Journal of Medical Education*. 2011;11(4):368-81. [Persian]
۱۷. Thompson L, V Ivankova N. Using mixed-methods in evidence-based nursing: a scoping review guided by a socio-ecological perspective. *Journal of Research in Nursing*. 2022;27(7):639-52.
۱۸. Reed FM, Fitzgerald L, Bish MR. Mixing methodology, nursing theory and research design for a practice model of district nursing advocacy. *Nurse Researcher*. 2016;23.(۳)
۱۹. Creswell JW, Clark VLP. *Designing and conducting mixed methods research*. Third Edition ed: Sage publications; 2017.
۲۰. Silva GO, Games AKF, Cabral GSL, Siqueira KM, Aredes NDA, Júnior HG. Academic performance beyond the metrics: A qualitative content analysis of nursing students' perceptions. *Nurse Education Today*. 2023;131:105995.
۲۱. Salimi T, Khodayarian M, Rajabioun H, Alimandegari Z, Anticchi M, Javadi S, et al. A survey on viewpoints of nursing and midwifery students and their clinical instructors at Faculty of Nursing and Midwifery of Shahid Sadoughi University of Medical Sciences towards clinical education during 2009-2011. *The Journal of Medical Education and Development*. 2012;7(3):67-78.
۲۲. Graneheim UH, Lundman B. Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness. *Nurse education today*. 2004;24(2):105-12.
۲۳. Gouda P. The need for logbooks to evolve in the undergraduate medical setting. *Perspectives on medical education*. 2016;5(1):65.-
۲۴. Schick K, Eissner A, Wijnen-Meijer M, Johannink J, Huenges B, Ehrhardt M, et al. Implementing a logbook on entrustable professional activities in the final year of undergraduate medical education in Germany—a multicentric pilot study. *GMS journal for medical education*. 2019;36.(۶)
۲۵. Valizadeh Haghi H, Zandian H, Molae S, Azaripour F. Evaluation of the logbook of the department of operative dentistry in Ardabil university of Medical Sciences at 2019 from students' point of view. *Horizon of Medical Education Development*. 2020;11(3):58-45.
۲۶. Aghaeimaybodi F, Marvasti Nia G. Assessment of the strengths and weaknesses of the logbook to evaluation students' clinical competencies: A review study. *Beyhagh*. 2020;25(1):57-40.
۲۷. Cooper S, Cant R, Waters D, Luders E, Henderson A, Willetts G, et al. Measuring the quality of nursing clinical placements and the development of the Placement Evaluation Tool (PET) in a mixed methods co-design project. *BMC nursing*. 2020;19:1-10.
۲۸. Mehranfard S, Pelarak F, Mashalchi H, Kalani L, Masoudiyekta L. Efficacy of logbook as a clinical assessment: Using DOPS evaluation method. *Journal of Multidisciplinary Care*. 2022;11(4):184-9.
۲۹. Mirhosseini F, Manoochehri H, Hasanshahi F, Bigdeli S, Rahimi Moghadam Z, Hosseini M. Combining Two Performance-based Assessment Methods of Logbook and DOPS in Field Internship of BSc Anesthesiology Students. *Journal of Medical Education Development*. 2017;10(27):46-56.
۳۰. Asadilari M, Moshfeghy Z, Mohammad Alian F, Shahpari M. Satisfaction of Undergraduate Midwifery Students of Shiraz University of Medical Sciences from Clinical Evaluation using LOGBOOK. *Education Strategies in Medical Sciences*. 2018;11(1):22-9.

۳۱. Zarifnejad G, Rajabpoor M, Sharafi S, Mohsenizadeh M, Nejat-Mohammad A. Comparison the effect of clinical evaluation by two methods of Case based Discussion and logbooks on satisfaction of nursing students. *Research in Medical Education*. 2019;11(3):30-8.
۳۲. Farsaei S. Development of a community pharmacy program in Iran with a focus on Logbook application. *Journal of Research in Pharmacy Practice*. 2016;5(1):58.
۳۳. Saremi R. Assessment of Qazvin Dental Student Satisfaction from Evaluating with Log book in periodontics Department. *Journal of Kerman University of Medical Sciences*.
۳۴. Mohammadi S, Mansourian MR, Mohammadi M, Alami A, Ghayour-Mobarhan M, Ferns G. A Comparison of the Effect of Using Log Books and OSATS on the Progress of Medical Students in Anatomy Course. *Brit J Med Res*. 2017;19(11):1-6.
۳۵. Omer AAA. Using Logbooks to Enhance Students' Learning: Lessons From a Mixed-methods Study in an Undergraduate Surgical Rotation. *Sudan Journal of Medical Sciences*. 2021;16(3):409–29.
۳۶. Sadeghi T, Bagheri SHS. Challenges of teacher-based clinical evaluation from nursing students' point of view: Qualitative content analysis. *Journal of education and health promotion*. 2017;6.
۳۷. Rafiee G, Moattari M, Nikbakht AN, Kojuri J, Mousavinasab M. Problems and challenges of nursing students' clinical evaluation: A qualitative study. *Iranian journal of nursing and midwifery research*. 2014;19(1):41.
۳۸. Nasiriani K, Tavangar H, Dehghani N. Survey of Nursing Students and Educators' Satisfaction with the Logbook of Adult-Elderly Nursing Courses. *Medical Education Journal*. 2022;10(1):19-30.
۳۹. Movaffaghi Z, Shoeibi A, Bahari A, Khajedaluee M. The efficiency of medical extern's logbook from the viewpoints of externs and faculties of Mashhad University of Medical Sciences: An integration of qualitative and quantitative methods. *Iranian journal of medical education*. 2014;13(11):950-9.

Quantitative-qualitative Analysis of Nursing Professors' and Students' Perspectives on Logbook Application in Clinical Evaluation

Simin Tahmasebi ¹, Maryam Khadibi ^{2 *}, Azam Alavi ³

- 1- **Simin Tahmasebi:** PhD, Assistant professor, Department of Nursing, Shahrekord Branch, Islamic Azad University, Shahrekord, Iran. (Email: tahmas.s2004@gmail.com)
- 2- **Maryam Khadibi:** Department of Nursing, Shahrekord Branch, Islamic Azad University, Shahrekord, Iran
- 3- **Azam Alavi:** PhD, Assistant professor, Department of Nursing, Shahrekord Branch, Islamic Azad University, Shahrekord, Iran. Email: (azam_alavi92@yahoo.com)

Type of Article:
original article

Received: 2023/07/23

Accepted: 2024/07/30

^{1*}Corresponding Author:

Maryam Khadibi:

Department of Nursing,
Shahrekord Branch, Islamic
Azad University, Shahrekord,
Iran

TEL: 09132851230

Email:

(azam_alavi92@yahoo.com)

Abstract

Introduction: The logbook is implemented as an evaluation instrument for training nursing students in clinical settings. This study was conducted with the aim of quantitative-qualitative evaluation of the opinions of nursing professors and students on the use of a logbook in clinical evaluation.

Methods: In this mixed method study, in the quantitative part, data were collected using Najafi et al.'s questionnaire (2016) with four domains, quality, necessity, consequences, and Logbook complement by 10 nursing instructors and 40 final year undergraduate nursing students.

Descriptive statistics (frequency distribution, mean and standard deviation) and inferential statistics (independent t-test) under SPSS version 26 software were used for analysis. In the qualitative part, an interview was conducted with 15 students who had a different point of view on the logbook, using the contractual content analysis approach.

Results: Findings: showed that 55% of the students and 100% of the professors considered the use of logbooks essential in practical units. By performing Mann-Whitney's non-parametric U test, it was determined that there is a significant difference between the views of nursing instructors and nursing students regarding the necessity of using the clinical skill book (sig=0.006).

Conclusion: In the qualitative section, 3 main items and 4 Sub items were obtained. The main items included clinical factors (lack of educational role on behalf), structural factors (logbook's nature), and educational factors (the role of supervising professors and neglecting students' rights).

Conclusion: According to the study, the faculty members had a more positive view of the logbook compared to the students. It is also necessary to review its content and implementation process.

Keywords: log book, internship, instructor, nursing student, quantitative-qualitative research

➡ Please cite this article as: Tahmasebi S, Khadibi M, Alavi A. Quantitative-qualitative Analysis of Nursing Professors' and Students' Perspectives on Logbook Application in Clinical Evaluation. J Neyshabur Univ Med Sci 2022;10(3):27-38.